

A fakitermelési termelékenység és az állóeszköz-hatékonyság alakulása a 13 EFAG-nál

A magyar erdőgazdaság jelenleg az extenzív fejlődési periódusból az intenzívbe való átmenet időszakában van. Az erdőgazdálkodás intenzív fejlődése szempontjából a hatékonyságnak kulcsszerepe van.

Cikkemben a hatékonyságnak azokkal a kérdéseivel foglalkozom, amelyek összefüggenek a fakitermelés technikai felszereltségével.

Az adatokhoz szükséges megjegyezni, hogy:

- a fakitermelési nyereséget értékesítési áron számoltam, függetlenül attól, hogy adott fatermék egészben vagy részben értékesítésre, belső felhasználásra, avagy készletre termelődött;
- a fakitermelési állóeszközök évi átlagos értékét (nem volt ismert) az értékcsökkenés arányában a következő képlet szerint számítottam:

$$\frac{\text{Fakitermelési értékcsökkenés, Ft}}{\text{Erdőgazdálkodási értékcsökkenés, Ft}} \times \text{Erdőgazdasági állóeszközök brutó évi átlagértéke} = \text{Fakitermelési állóeszközök évi átlagértéke};$$

- A fakitermelést terhelő alkalmazottak száma a halmozott termelési érték arányában volt megállapítható:

$$\frac{\text{Fakitermelés halmozott termelési értéke}}{\text{Vállalat összes halmozott termelési értéke}} \times \text{Vállalat összes alkalmazotti létszáma} = \text{a fakitermelést terhelő alkalmazotti létszám.}$$

Ezzel a létszámmal kiegészítve a fakitermelő munkások számát, megkaptuk a fakitermelésben lekötött éves létszámot.

A számítás eredményét az 1. táblázatban foglaltam össze:

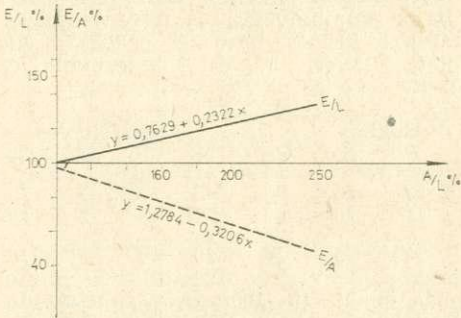
A táblázatból kielemezhető, hogy a vizsgált 1972...1982. éves időszak alatt:

- A munkatermelékenység 33,35%-kal nőtt, évi átlagnövekménye 2,9% volt.
- A fakitermelés állóeszköz-hatékonysága közel 47%-kal csökkent, évi átlagos csökkenése mintegy 6% volt. Mindkettő a természetes, m³-re vonatkoztatott változásokat tükrözi.
- A fakitermelési nyereség alakulása az 1972. és 1982. közötti évtizedben mind az egy főre eső nyereség, mind pedig az 1000,— Ft állóeszköz százalékos viszonyában — ha ingadozásokkal is — de töretlen növekedést mutat. Évi növekedés átlaga 14%, illetve 4%-os.
- A fakitermelési munka technikai felszereltsége a vizsgált időszakban közel 2,5-szeresére nőtt. Évi átlagos növekedése 9,5% volt. Az 1970-es évtized közepén megvalósított műszaki fejlesztés következtében a fakitermelés technikai felszereltsége is gyorsabban növekedett.

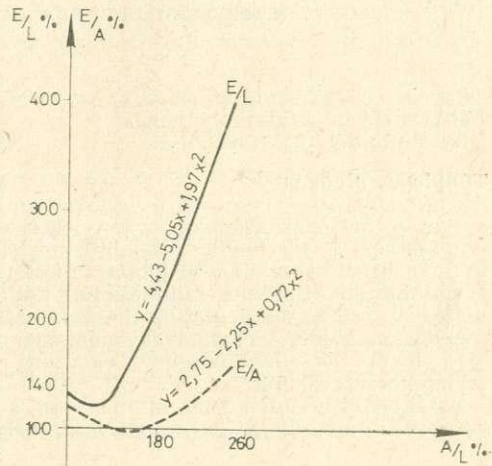
A 13 EFAG fakitermelési tevékenységének, állóeszköz-hatékonyságának és technikai felszereltségének alakulása az 1972. évi százalékában

Év	Termelékenység m ³ /fő	Nyereség-tömeg Ft/fő	Állóeszköz-hatékonyság m ³ /1000 Ft	Nyereség-tömeg Ft/1000 Ft	Technikai felszereltség Ft/fő
1972	100	100	100	100	100
1973	99,74	122,64	99,29	122,09	100,45
1974	101,93	135,16	97,38	129,81	104,12
1975	104,31	158,64	93,15	141,66	111,98
1976	105,68	130,61	78,86	97,46	134,01
1977	109,89	140,10	71,52	91,18	153,66
1978	115,22	126,85	63,49	69,90	181,47
1979	124,90	165,98	61,14	81,25	204,28
1980	126,62	352,88	58,32	162,53	217,11
1981	131,60	356,31	58,34	157,94	225,59
1982	133,35	369,04	53,78	148,84	247,95
Növekedés évi átlaga	102,9	114,0	93,97	104,0	109,5

A természetes mértékegységben való számbavétel és az értékmutatókkal való számolás között igen nagy különbség tapasztalható. Különösen az állóeszköz-hatékonyság számításában mutatkozik ez meg. Ennek oka, hogy a természetes mértékegységben való számítás eredménye nem tükrözi vissza a minőség és az árak változását. Véleményem szerint a termelékenység és az állóeszköz-hatékonyság változását, dinamikáját jobb közelítéssel mutatja az értékmutató. (Esetünkben a bemutatott nyereség.)

1. ábra. A 13 EFAG termelékenységének és állóeszköz-hatékonyságának alakulása, a technikai felszereltség függvényében (m³-rel számítva)

2. ábra. A 13 EFAG fakitermelési termelékenységének és állóeszköz-hatékonyságának alakulása, a technikai felszereltség függvényében (nyereséggel számítva)

A bemutatott 1. és 2. ábrán is jól látható a fenti különbség.

Az 1. ábrán a fakitermelési termelékenység és az állóeszköz vonatkozásában jól megfigyelhető, hogy a technikai felszereltség növekedésével nem arányosan, hanem attól elmaradva növekszik a munka termelékenysége, míg az állóeszköz-hatékonyság depresszív irányú változást mutat.

A 2. ábrán viszont az látható, hogy a munkatermelékenységet jóval meghaladó ütemben növekszik az 1 főre eső nyereség, míg az 1000,— Ft állóeszközértékre eső nyereség is növekszik, de lényegesen mérsékeltebb formában.

Az összefüggésekből a következő képlet szerint számított értékekkel:

$$H_L = \frac{E}{A} \cdot \frac{A}{L}; \quad H_A = \frac{E}{L} : \frac{A}{L}$$

Ahol:

H_L, H_A = a munkatermelékenység, ill. állóeszköz-hatékonyság jellemzője

E = eredmény (m^3 , nyereség Ft)

A = állóeszköz bruttó értéke (Ft)

L = létszám (fő)

az alábbi, általános következtetést vonhatjuk le:

A technikai felszereltség növekedése a termelékenységet (ebben az értelemben) még csökkenő állóeszköz-hatékonyság mellett is mindaddig növeli, amíg az állóeszköz-hatékonyság csökkenése a technikai felszereltség növekedésének mértékét meg nem haladja.

Vo Nguyen Huan

Faállományaink fokozódó veszélyeztetése egyre inkább tereli a figyelmet az erdőtalaj tápanyagellátottságára. Legutóbb a bajor talajművelési és növénytermesztési intézet elnöke foglalkozott ezzel rámutatva a kérdés mező- és erdőgazdasági vonatkozásainak hasonlatosságára. Emlékeztetett Bauer, F. és Zimmermann, G. (1963) következő tápanyagforgalmi adataira:

	Bükkös				Erdeifenyves			
	N	P	K	Ca	N	P	K	Ca
Fahasználattal a talajból elvonás	50	13	15	96	45	5	7	29
Vágáshulladékkal visszapótlás	40	10	10	82	35	4	5	19
Tényleges elvonás	10	3	5	14	10	1	2	10

Bár a mezőgazdaságban a tényleges elvonás ennek 10—100-szorosa, évszázadokon át ez a viszonylag csekély mérték is jelentős tápanyaghiányhoz vezethet. Fontos ezért, hogy az erdőtalaj mesterséges tápanyag-utánpótlásával részletesen foglalkozzunk. Szerinte különösen a kálium-, valamint a kalcium- és magnézium-pótlással szükséges foglalkozni. A megfelelő eredmény érdekében kell, hogy ismerjük az adott termőhelyet, megismerjük az egyes fafajok tápanyagigényét, talaj-, levél- és tűanalíziseket, valamint hosszú lejáratú tápanyag-utánpótlási kísérleteket végezzünk.

Saját viszonyaink között mindez még sok időt vesz igénybe, de egyet máris megtehetünk: *hagyjuk abba a vágáshulladéokra való folytonos kacsintgatást...!*

(AFZt, 1984. 5. Ref.: Jérôme R.)